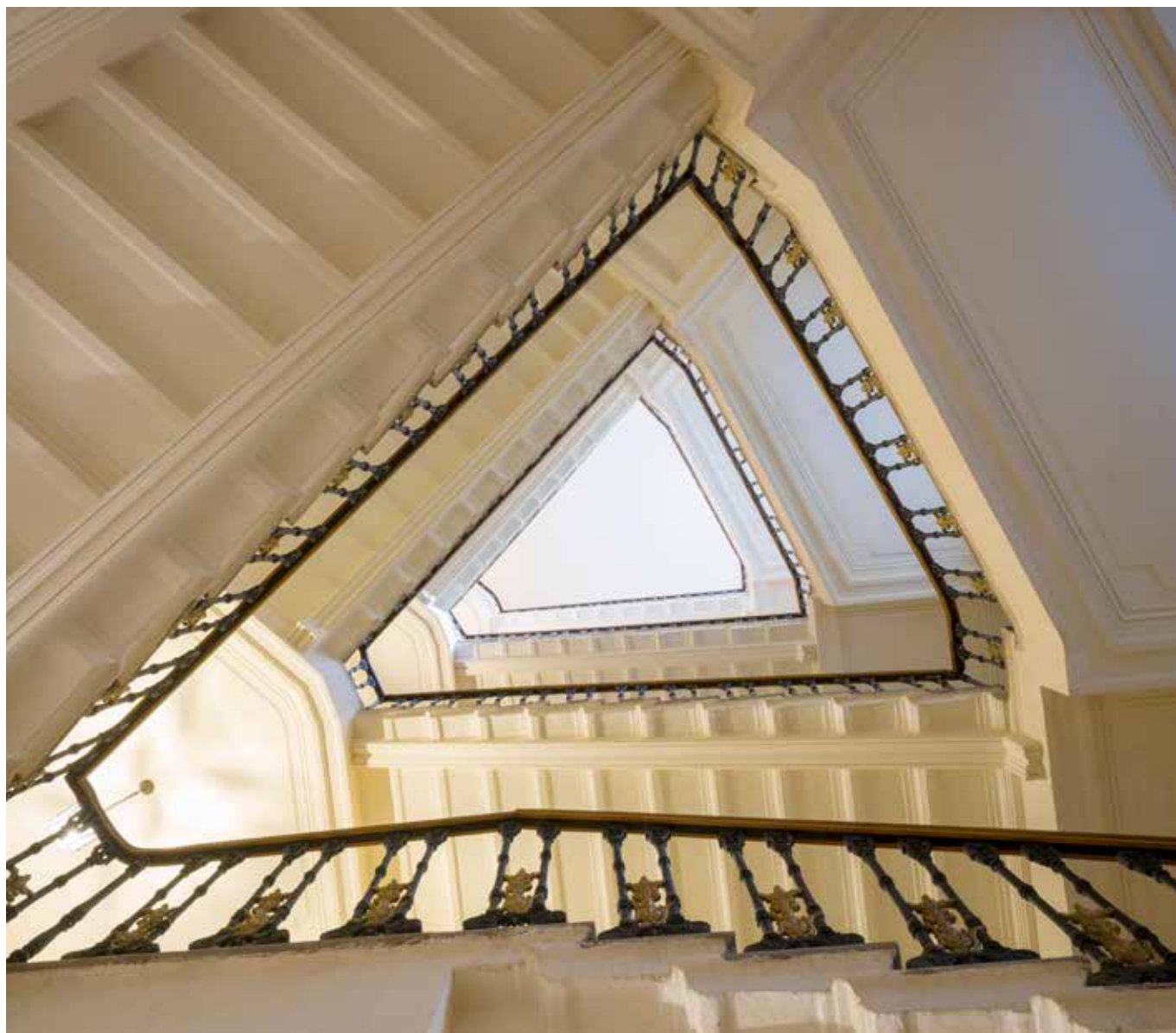

Taal doet ertoe! Weg met 'bottom-up'

Debbie Koning irriteert zich aan de termen 'top-down' en 'bottom-up'. Vooral die laatste getuigt van arrogantie. Hoog tijd voor alternatieven.

Trappenhuis in Sint Petersburg

FOTO: SHUTTERSTOCK

Mensen die mij kennen, weleens met mij hebben gewerkt of wat van mij hebben gelezen, weten het waarschijnlijk wel: traditionele hiërarchie is niet zo mijn ding. Sterker nog: ik zet mij er met regelmaat tegen af. In je puberteit is dat nog leuk, maar daarna komt er toch een fase waarin je alternatieven moet gaan bedenken. Dat deed ik en ook dat begon weer te schuren.

Beetje arrogant

In het sociaal domein kennen we allemaal de term ‘top-down’ en ‘bottom-up’ inmiddels wel. Ik irriteer mij daar al een tijdje aan. Want wie bedenkt dat eigenlijk? En wat is ‘top’ eigenlijk? En ‘bottom’? En waarom is dat dan zo? Bij wie ligt de definitiemacht van zulke benamingen? Dat laatste weten we natuurlijk allemaal wel, die ligt bij de ‘top’. Ik vind het daarom een beetje arrogant. Zelfs om te stellen dat er ‘bottom-up’ gewerkt moet worden. Ik weet dat daar allemaal goedbedoelende mensen zich hard voor maken, daar zit het hem niet in.

Taal doet ertoe

Maar weet u, taal doet ertoe. Ik voel mij vaak gevangen door taal omdat het de lading niet dekt. Als we taal gebruiken, moet die ons vrijer maken. Het moet dat wat we bedoelen verwoorden. En ‘bottom-up’ doet dat niet. ‘Hey, jullie daar van onderaf, bedenken jullie het even?’ Onnodig om te zeggen dat ‘top-down’ geen haar beter is. ‘Hey, wij hier van boven bedenken het wel even en voeren het dan langzaam naar beneden door.’ Nee. Dat moet anders, zo weet ik al een tijdje.

Verbinding ontbreekt

Dat ‘top-down’ steeds minder gebruikelijk is, dat beginnen we wel te zien. Maar ‘bottom-up’ is het nog steeds helemaal. Nu houd ik wel van het spel van polariteiten, maar ik differentieer ze liever niet blijvend als het over grote thema’s gaat. Bijkomend nadeel van ‘top-down’ en ‘bottom-up’ organiseren, is dat de verbinding met andere realiteiten ontbreekt. Later proberen we dan alles weer aan elkaar te koppelen: systeemwereld aan leefwereld; de ‘dagdagelijkse’ praktijk aan het beleid; visie van de top aan de wensen en behoefte van de uitvoerders.

Gemeenschappelijk voorwaarts

Wat is de oplossing? Nou, ‘community up’ of ‘community grow’

misschien. In het Nederlands zou dat dan zoiets zijn als ‘gemeenschappelijk voorwaarts’. Ik weet het, dat bekt minder lekker. Vandaar die verdraaide Engelse termen soms. Maar van die gemeenschap zijn we allemaal onderdeel: zij die zich weinig verbonden voelen, zij die vooraan staan als hun mening geformuleerd moet worden, zij die leiding geven of zij die met al hun harde werken echte dingen voor elkaar krijgen. *All walks of life* zijn onderdeel van diezelfde community. En met elkaar in verbondenheid zullen we antwoorden op grote vraagstukken moeten vinden. Niet meer doen alsof er een groot verschil moet bestaan tussen het systeem en het leven. Niet meer bekrachtigen dat een plan van een andere plek is gekomen als waar het is bedacht.

Participatief actieonderzoek

Hoe moet dat dan? Ik ken een paar opties. ‘Participatief actieonderzoek’ is bijvoorbeeld een mooie methode. Via dit onderzoek wordt gestart vanuit een praktijkbehoefte die mensen zelf in staat stelt complexe vraagstukken te ontleden en op te lossen. Dat gebeurt met behulp van de interventies van de onderzoeker. Een atypische vorm van onderzoek, maar toch is het er een die ons integrale kennis en kunde oplevert en eigenaarschap daar laat waar hij hoort. Dit onderzoek claimt niet neutraal of zuiver te zijn, juist omdat het onderzoek van de gemeenschap zelf is.

The whole system in the room

The whole system in the room is een andere integrale manier van ‘community grow’. Het is een uitwisseling tussen alle partijen inclusief openhartig luisteren en vrijmoedig spreken. Dat wil ik dus: al die verschillende invalshoeken, perspectieven en belangen horen en de wijsheid en de rijkdom daar laten waar die hoort. Natuurlijk, de praktijk is soms weerbarstig en deze manier van werken brengt mij soms ook nog aan het wankelen. Maar als dit je intentie en werkwijze is, dan sta je er nooit alleen voor. Vind je hier ook iets van? Ben je het met mij oneens of wil je er eens over van gedachten wisselen? Neem dan gerust contact met mij op, ik wissel graag taal uit. Daar komen wijze dingen van. ▲

Reacties naar wmo@y-publicaties.nl

Een atypische vorm van onderzoek die ons integrale kennis en kunde oplevert en eigenaarschap daar laat waar hij hoort